

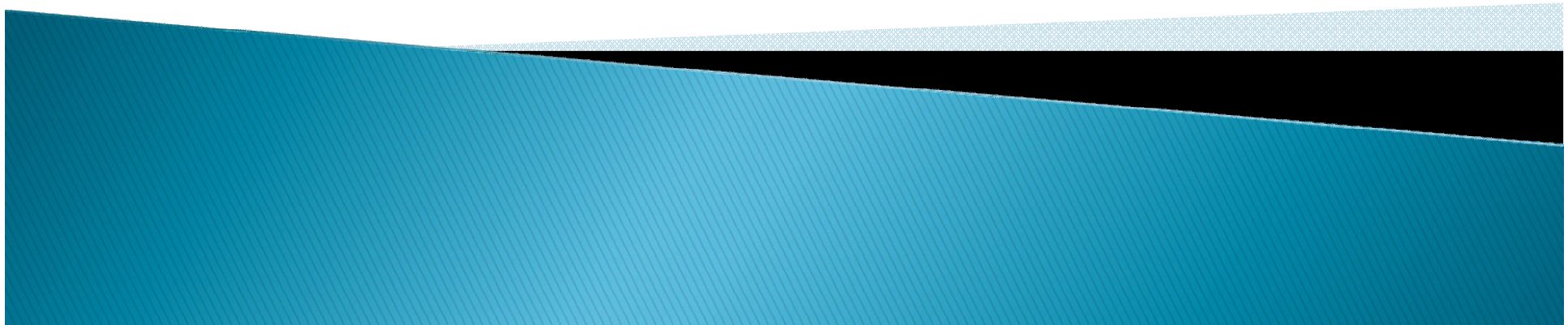
A magyar ugaron – a XXI. században

Bajmócy Péter, PhD
egyetemi docens

SZTE TTIK Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék

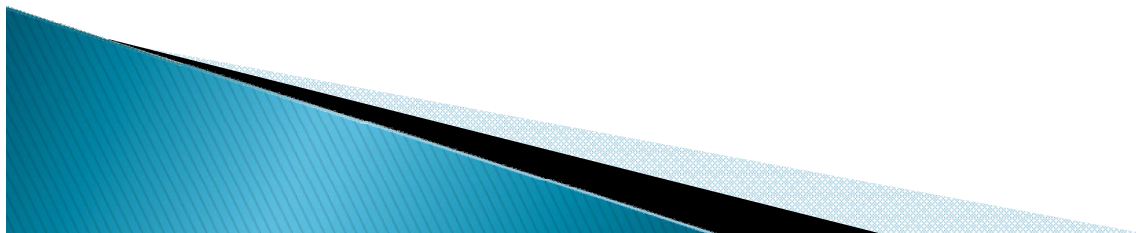
Népesedési trendek a településrendszerben:
konvergens vagy divergens településfejlődés?

2013. november 9.

Az általános helyzet

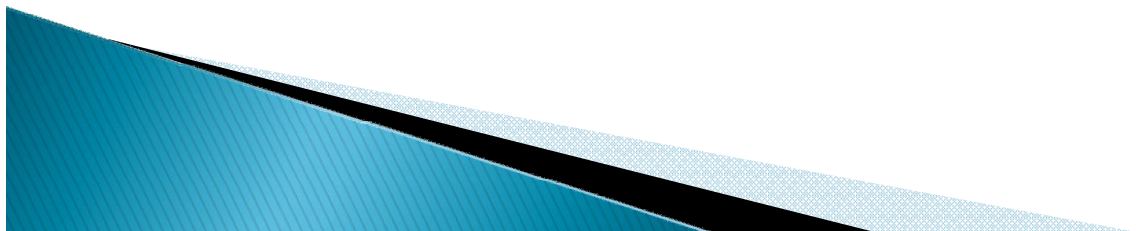
- ▶ Természetes fogyás
- ▶ Urbanizáció – szuburbanizáció – és a többi?
- ▶ Kelet (és dél) – nyugat (és közép) vándorlás
- ▶ Növekvő roma népesség
- ▶ Munka- és lakáspiaci helyzet
- ▶ Településeken belüli folyamatok
- ▶ Aprófalvasodás

Természetes szaporodás

- ▶ Folyamatos demográfiai krízis, stagnáló, enyhén romló trendek
- ▶ A korábbi kedvező helyzetű térségek (északkelet) visszaesése
- ▶ Budapest, Pest megye (és Győr-Moson-Sopron) előretörése
- ▶ Összességében kismértékű területi különbségek
- ▶ Nagyobb települési különbségek (roma falvak, szuburbán zóna, pl: Alsószentmárton: 121, 201, 163, Gilvánfa: 59, 68, 70, Gyöngyösmellék: 6, 37, 3, Keszü: -38, -22, 41, Sé: -9, 1, 29, Csenyéte: 18, 108, 145, Felsőregmec: 12, 11, 72, Fáj: -15, 52, 52) 1980-as, 1990-es és 2000-es évtized)
- ▶ Törpefalvak, idősek otthonával rendelkező települések, perifériák: elvándorlás és természetes fogyás)

Népességszám-változás megyénként, évtizedenként

	1949-1960	1960-1970	1970-1980	1980-1990	1990-2001	2001-2011
BDP	13,5	10,9	2,9	-2,1	-11,8	-2,7
BAR	10,9	6,7	2,6	-3,5	-2,4	-5,2
BKK	-0,3	-3,3	0,2	-4,3	-0,1	-4,8
BEK	-0,8	-6,2	-0,5	-5,7	-3,4	-9,5
BAZ	15,0	7,1	4,2	-5,9	-2,3	-7,8
CSN	1,2	2,6	2,5	-3,8	-1,3	-3,7
FEJ	21,0	9,3	7,4	-0,3	3,7	-2,0
GMS	7,2	3,1	5,6	-1,3	1,5	2,1
HBH	4,9	0,4	5,0	-0,5	0,8	-1,1
HEV	10,0	-2,2	3,0	-4,6	-2,6	-5,2
KOE	22,6	12,4	6,1	-1,8	-0,1	-3,8
NOG	9,7	-0,5	2,5	-5,5	-3,0	-8,1
PST	13,8	12,4	10,8	-2,5	14,1	12,3
SOM	1,9	-3,0	0,9	-4,3	-2,7	-5,7
SSB	5,1	-3,6	5,0	-3,6	1,7	-3,9
JNS	2,6	-5,1	1,8	-4,5	-2,3	-7,1
TOL	-1,3	-4,9	2,9	-4,7	-1,6	-7,7
VAS	-0,1	-1,8	2,8	-3,3	-2,8	-4,3
VES	14,8	5,9	5,6	-0,9	-1,3	-4,5
ZAL	3,8	-4,1	4,3	-3,4	-2,9	-5,1
Magyarország	8,2	3,4	4,0	-3,1	-1,7	-2,6

Népességszám-változás településnagyságonként, évtizedenként

	1949-1960	1960-1970	1970-1980	1980-1990	1990-2001	2001-2011
100 ezer felett	14,7	14,2	6,3	-0,6	-7,9	-2,5
50-100 ezer	21,7	20,7	20,2	2,1	-2,6	-3,1
20-50 ezer	13,9	13,0	15,4	-2,3	-1,2	-2,4
10-20 ezer	7,4	5,9	11,5	-0,1	2,2	-1,4
5-10 ezer	7,3	-0,4	4,4	-3,2	4,5	-0,3
2-5 ezer	4,6	-4,7	-3,3	-5,6	3,7	-2,0
1000-2000	2,6	-8,1	-6,7	-7,5	1,6	-2,6
500-1000	0,4	-10,6	-10,8	-11,5	-1,2	-5,9
200-500	-1,6	-13,5	-15,2	-16,6	-4,7	-10,9
200 alatt	36,1	-14,3	-20,2	-23,0	-9,7	-15,2
Magyarország	8,2	3,4	4,0	-3,1	-1,7	-2,6

A településnagyság-kategóriák településeinek a népességszám-változás alapján vett kvintiliseinek szerinti átlaga

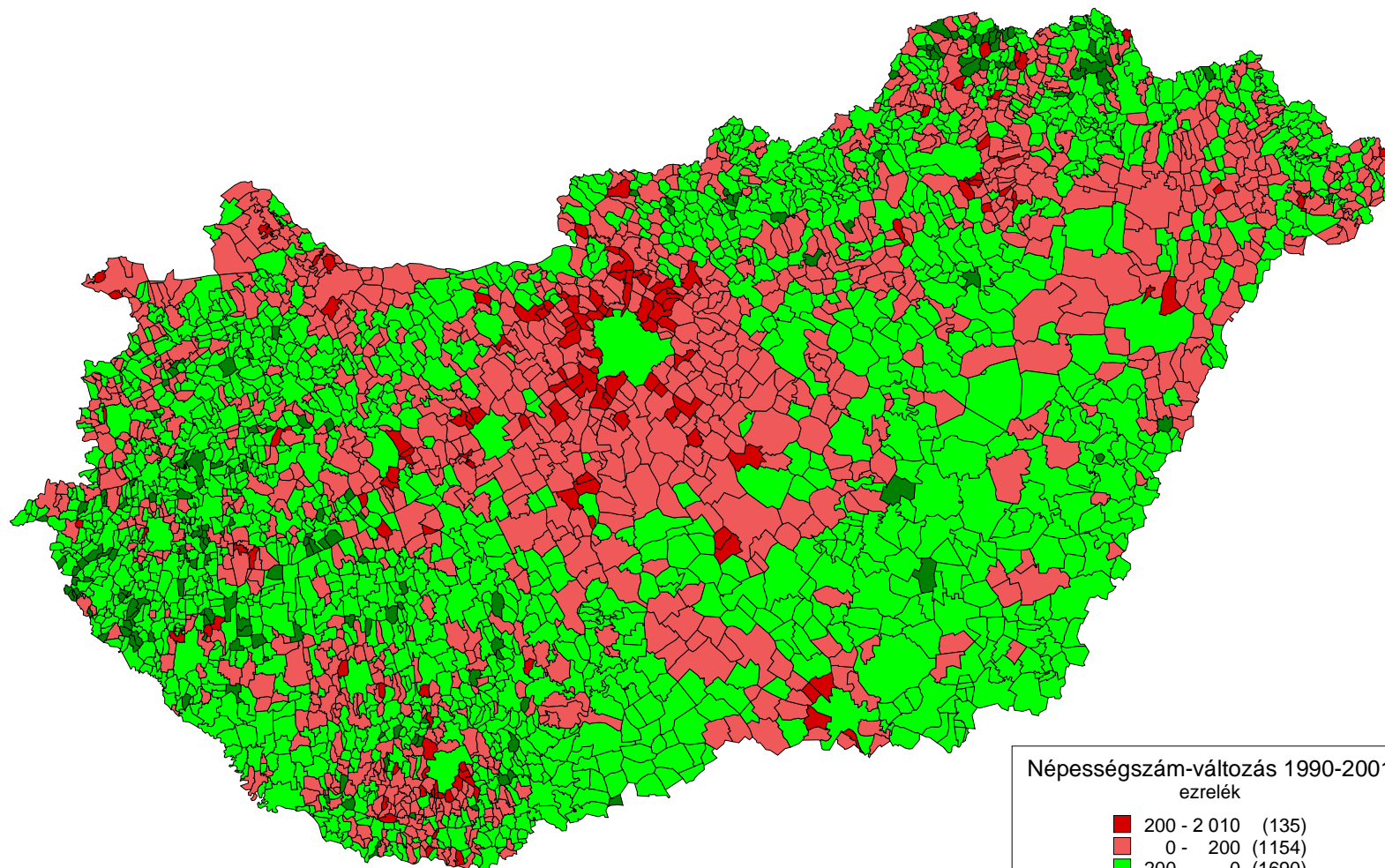
	1970-es évek	1980-as évek	1990-es évek	2000-es évek
100 ezer felett	1,0	1,1	3,2	1,8
50-100 ezer	1,0	1,0	2,7	2,1
20-50 ezer	1,0	1,5	2,8	2,4
10-20 ezer	1,1	1,5	2,3	2,2
5-10 ezer	1,5	1,7	2,2	2,3
2-5 ezer	2,0	2,0	2,2	2,3
1000-2000	2,5	2,4	2,5	2,5
500-1000	3,2	3,1	3,0	2,8
200-500	3,8	3,9	3,6	3,7
200 alatt	4,4	4,5	4,1	4,2
Összesen	3,0	3,0	3,0	3,0

1: 1. kvintilis (legmagasabb nép. növ.)

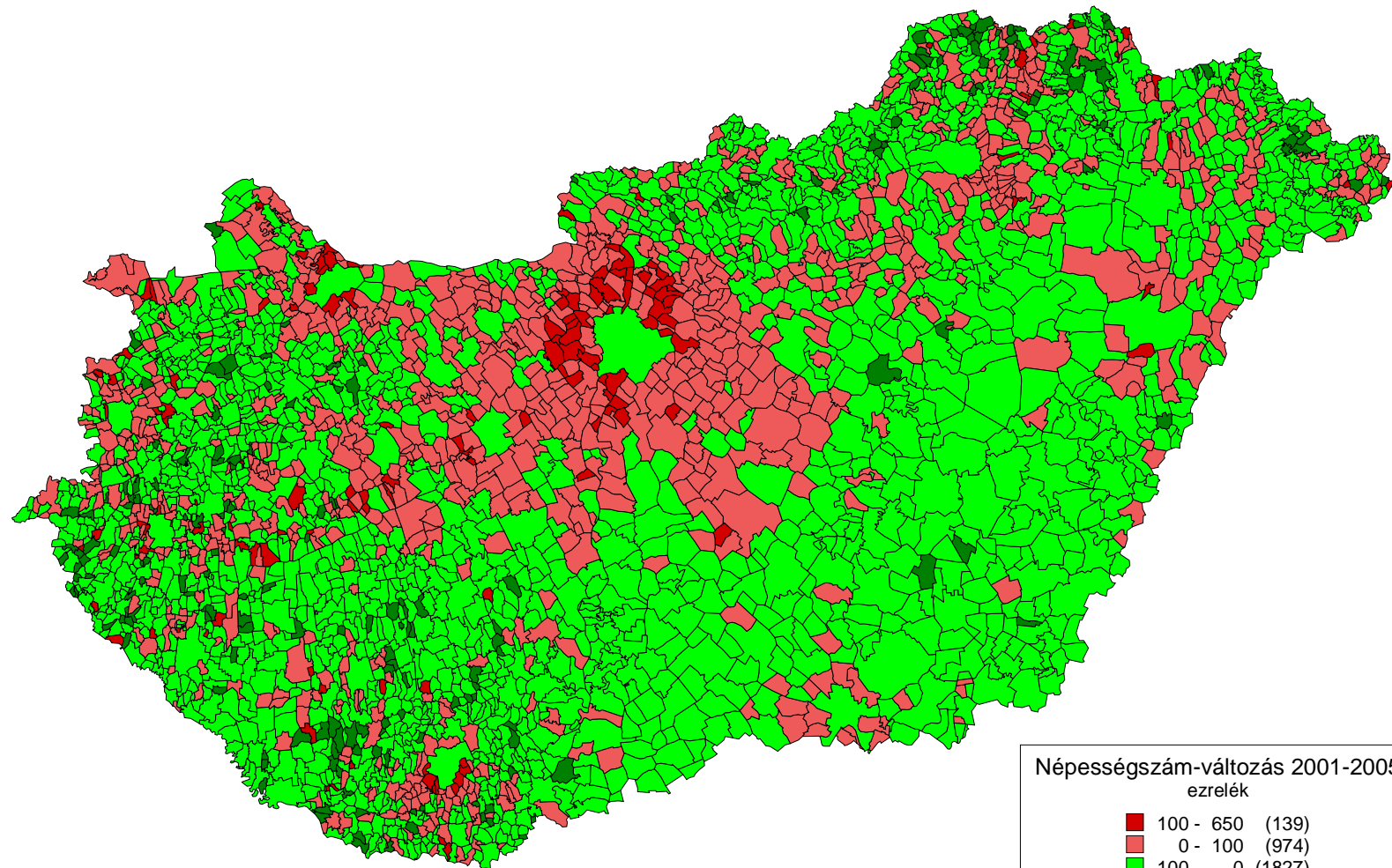
És megyénként

	1970-es évek	1980-as évek	1990-es évek	2000-es évek
BDP	1,0	1,0	5,0	2,0
BAR	3,4	3,4	2,9	3,5
BKK	2,8	2,8	3,2	3,3
BEK	3,2	2,9	3,5	4,0
BAZ	3,1	3,2	3,1	3,3
CSN	2,7	2,7	3,0	3,0
FEJ	2,7	2,1	1,8	1,8
GMS	2,9	2,7	2,9	2,3
HBH	2,9	2,8	2,8	2,6
HEV	2,5	2,7	3,0	2,9
KOE	2,3	1,9	2,6	2,1
NOG	2,6	3,0	3,4	3,2
PST	1,6	2,1	1,5	1,5
SOM	3,3	3,4	3,3	3,5
SSB	2,4	2,9	2,5	2,7
JNS	2,5	2,6	3,2	3,1
TOL	3,2	3,3	3,2	3,5
VAS	3,8	3,3	3,5	3,1
VES	3,4	3,1	3,3	3,0
ZAL	3,7	3,7	3,7	3,5
Összesen	3,0	3,0	3,0	3,0

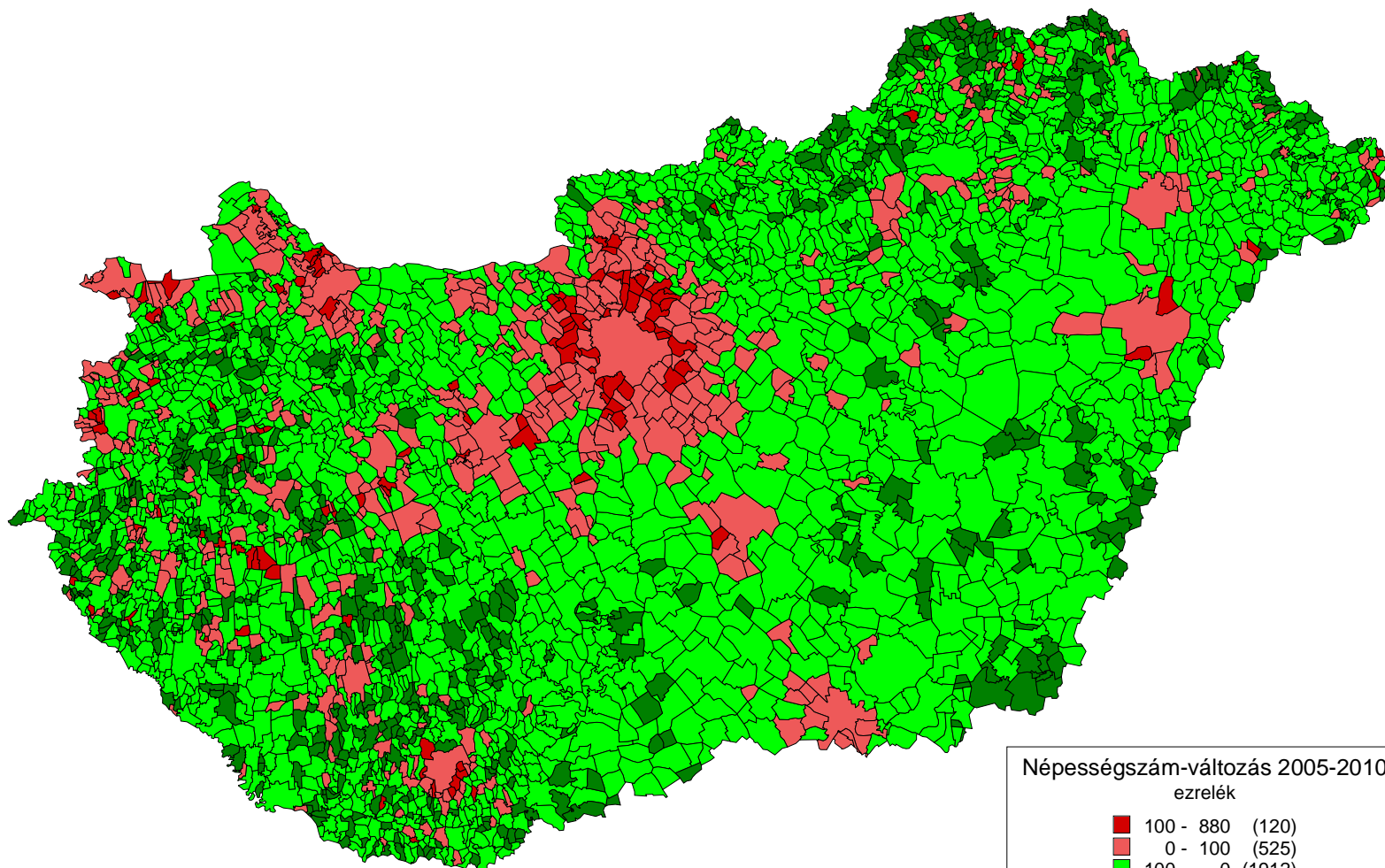
Népességszám-változás 1990-2001
ezrelék

■	200 - 2 010	(135)
■	0 - 200	(1154)
■	-200 - 0	(1690)
■	-550 - -200	(166)

Népszámszám-változás 2001-2005
ezrelék

- 100 - 650 (139)
- 0 - 100 (974)
- 100 - 0 (1827)
- 500 - -100 (205)

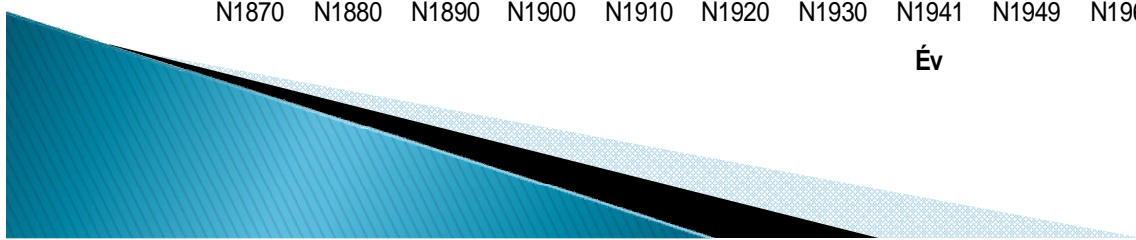
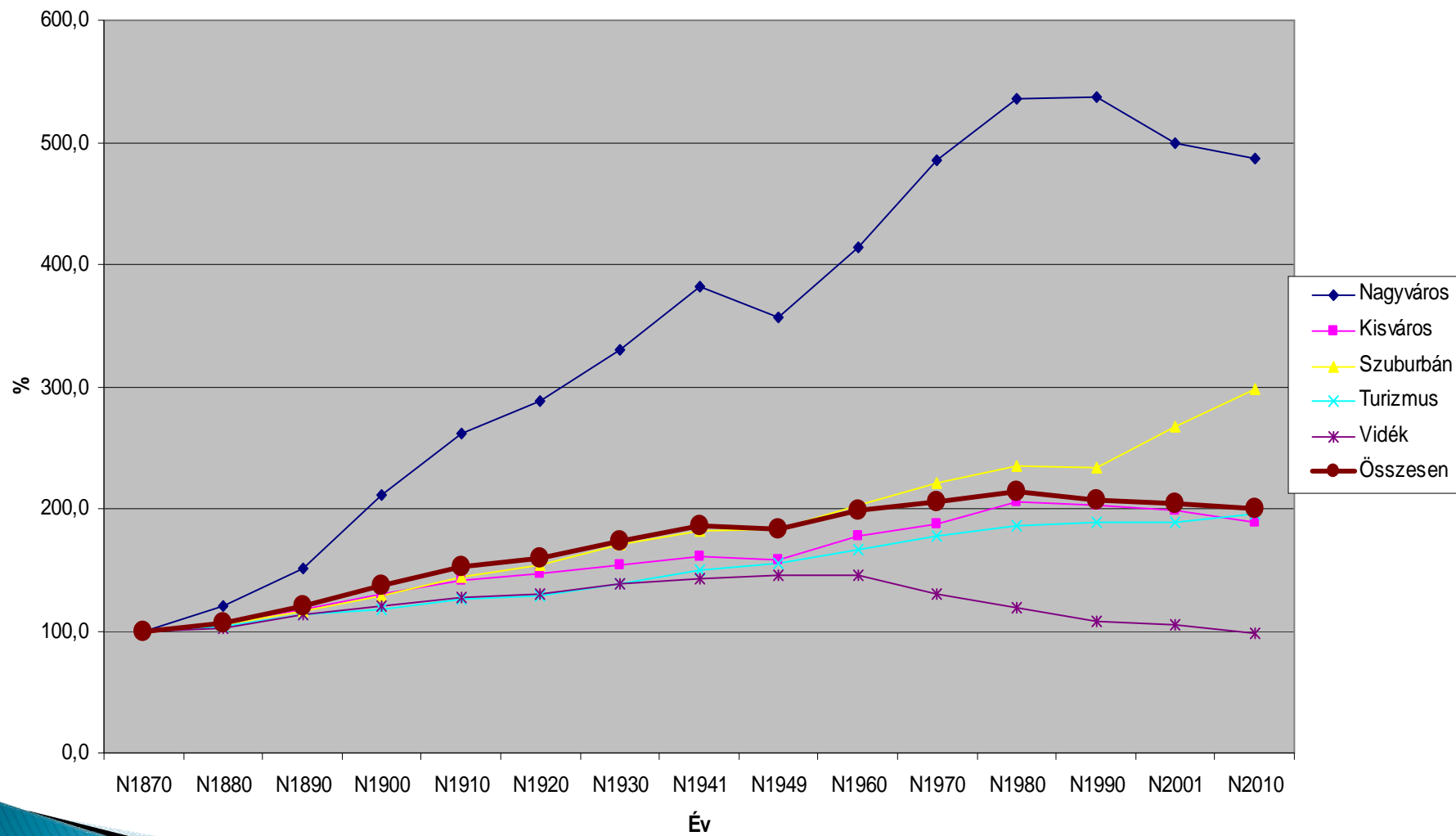
Népességszám-változás 2005-2010
ezrelék

■	100 - 880	(120)
■	0 - 100	(525)
■	-100 - 0	(1912)
■	-480 - -100	(588)

Településtípusok aránya az ország össznépességéből (%)

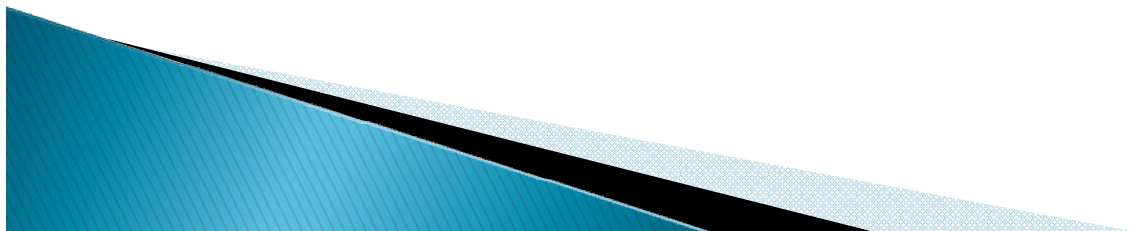
	Budapest	Nagy- város	Közép- város	Kis- város	Budapest szuburbia	Nagy- városok szuburbiája	Turisztikai terület	Vidéki terület	Összesen
1949	17,28	11,05	8,93	10,23	6,13	5,08	2,02	39,29	100,00
1960	17,88	12,49	9,79	10,10	6,41	4,99	1,99	36,35	100,00
1970	19,39	15,05	10,45	9,76	7,26	4,77	2,06	31,27	100,00
1980	19,23	17,38	11,32	10,13	7,81	4,53	2,08	27,52	100,00
1990	19,44	18,40	11,40	10,35	7,92	4,68	2,17	25,64	100,00
2001	17,27	18,30	11,27	10,53	9,31	5,26	2,25	25,82	100,00
2006	16,85	18,11	11,09	10,37	10,27	5,56	2,31	25,44	100,00
2011	17,36	18,45	10,87	10,00	11,18	5,64	2,34	24,15	100,00

Településtípusok népességszámváltozása 1870-2010

Szuburbanizáció

- ▶ Általános folyamat, az 1990-es évek elejétől
- ▶ Minden nagyváros, a legtöbb középváros körül
- ▶ Csökkenő népességű városok, növekvő városkörnyéki települések
- ▶ A közeli településeken a leggyorsabb, kifelé csökken az intenzitása
- ▶ Legerősebb Budapest környékén

Növekvő népességű települések az agglomerációkban

TELNEV	Összes	1980-1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Budapesti szuburbia	184	39	81	86	95	102	137	147	133	145	146	148
Vidéki szuburbia	375	127	222	191	205	208	320	253	246	234	228	230
Szuburbia	559	166	303	277	300	310	457	400	379	379	374	378
		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Budapesti szuburbia		168	156	153	148	160	136	150	129	140	128	102
Vidéki szuburbia		260	272	270	250	243	207	215	207	174	167	146
Szuburbia		428	428	423	398	403	343	365	336	314	295	248

A nagyvárosok népességszáma

	Nép1980	Nép1990	Nép2001	Nép2006	Nép2011	NV8090	NV9001	NV0106	NV0611
Budapest	2059347	2016774	1763533	1698106	1 733 685	-2,1	-11,4	-7,4	4,2
Debrecen	198195	212235	208016	204083	208 016	7,1	-1,8	-3,8	3,9
Szeged	164437	169930	165754	163259	170 285	3,3	-2,2	-3,0	8,6
Miskolc	208103	196442	185578	174416	168 075	-5,6	-5,0	-12,0	-7,3
Pécs	169134	170039	161179	156116	157 721	0,5	-4,7	-6,3	2,1
Győr	124130	129331	130101	128279	131 267	4,2	0,5	-2,8	4,7
Nyíregyháza	108235	114152	117516	115954	117 852	5,5	2,7	-2,7	3,3
Kecskemét	96828	102516	107686	108835	113 275	5,9	4,6	2,1	8,2
Székesfehérvár	103571	108958	104921	101299	101 943	5,2	-3,4	-6,9	1,3
Szombathely	82851	85617	82476	79926	79 590	3,3	-3,3	-6,2	-0,8
Szolnok	75362	78328	77646	75772	74 544	3,9	-0,8	-4,8	-3,2
Tatabánya	75971	74277	72776	70636	70 164	-2,2	-1,8	-5,9	-1,3
Kaposvár	72377	71788	68255	67697	67 979	-0,8	-4,5	-1,6	0,8
Veszprém	57249	63867	62087	61218	64 339	11,6	-2,5	-2,8	10,2
Zalaegerszeg	56108	62212	62366	61814	61 970	10,9	0,2	-1,8	0,5
Sopron	54836	55083	55059	56869	60 755	0,5	0,0	6,6	13,7
Eger	61273	61892	58270	56274	56 530	1,0	-5,3	-6,9	0,9
Dunaújváros	60736	59028	54030	50804	48 104	-2,8	-7,7	-11,9	-10,6
Szekszárd	34648	36857	36059	34344	33 720	6,4	-2,0	-9,5	-3,6
Mosonmagyaróvár	29728	30079	30452	31071	32 493	1,2	1,1	4,1	9,2
Kazincbarcika	35552	35692	33452	31252	28 909	0,4	-5,7	-13,2	-15,0
Siófok	20125	22627	23336	23971	24 347	12,4	2,8	5,4	3,1
Keszthely	21736	22234	22379	21367	21 047	2,3	0,6	-9,0	-3,0
Tiszaújváros	18677	18685	17630	17024	16 510	0,0	-5,1	-6,9	-6,0

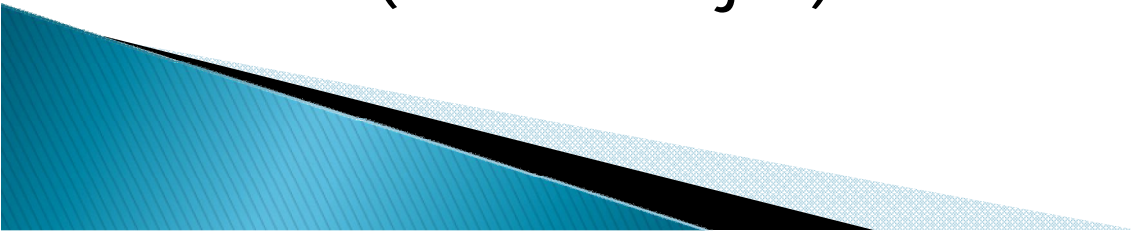
Az egyes városok szuburbiája

- ◆ Az 1990-es években minden közép-és nagyváros körül növekedik a szuburbia népessége
- ◆ 2000-2004 között csak néhányé csökken (Békéscsaba, Szolnok, Salgótarján, Kaposvár, Szekszárd)
- ◆ 2005-2006: Baja, Miskolc, Kazincbarcika, Nyíregyháza, Dombóvár, Veszprém, Nagykanizsa környéke is fogy
- ◆ 2007-2008: Tiszaújváros, Eger, Tatabánya, Zalaegerszeg szuburbiája is csökken
- ◆ 2009: Kecskemét, Dunaújváros, Pécs és Szombathely is
- ◆ 2010-ben már csak Budapest, Debrecen, Szeged, Székesfehérvár, Győr, Sopron szuburbiája nő

Szomszédos települések

- ▶ Edelény: -10,7, Szendrőlád: 14,9, Szendrő: -4,4, Szalonna: 1,4, Perkupa: -9,7, Bódvaszilás: -12,3, Komjáti: -31,9, Tornanádaska: 10,7
  - ▶ Fáj: 27,0, Litka: -57,5
  - ▶ Felsőregmec: 58,8, Alsóregmec: -17,6
  - ▶ Tokorcs: 25,6, Kemenesmihályfa: -17,5
  - ▶ Balatoncsicsó: 20,3, Óbudavár: -15,5, Szentjakabfa: -17,3
  - ▶ Gosztola: 121,1, Lendvadedes: -23,7
-

Nem önálló települések

- ▶ Totális divergencia
  - ▶ Nagyvárosok környékén növekvő népességűek
  - ▶ Távolban és a kis népességűek csökkennek
  - ▶ Klasszikus külterületek (tanya, major, vasúti őrház) általában fogyó népesség
  - ▶ Kiskertek, zártkertek, lakóparkok, szőlőhegyek, üdülőtelepek növelik népességüket
  - ▶ Több száz külterület szűnik meg vagy jön létre (éled fel újra)
-

Összegzés

- ▶ Konvergencia vagy divergencia?
- ▶ Területileg konvergencia, de nincsenek jelentős különbségek
- ▶ Településméret: újra erősödő divergencia
- ▶ Fekvés: divergencia
- ▶ Az egyes típusok viselkedése elég hasonló országszerte
- ▶ A nagyvárosok hasonlítanak leginkább egymásra, a falvak szintjén sokkal diverzebb a kép

